

på en kvindes rygte kunne betyde at hun måske ikke blev gift og dermed ikke forsørget. Landsbyens beboere står lyslevende foran læseren gennem denne brug af retsmaterialet. Lokalhistorisk set er materialet en guldgrube, når det anvendes på denne måde. Det er jo altid et ønske at finde ud af »hvad tænkte de, hvorfor reagerede de som de gjorde?«

Agnete Paaschburg

Befæstningsanlæg i Danmark 1858-1945. En statusrapport. Udgivet af Miljøministeriet, København 1990. 79 s., kr. 150.

Tysk Befæstningsbyggeri 1933-1945 med hovedvægt på kystbefæstningsanlæggene i Danmark. Deutscher Festungsbau 1933-1945 unter besonderer Berücksichtigung des Ausbaues der Küstenbefestigung in Dänemark. Miljøministeriet, København 1990, 59 + 59 s., kr 100.

Beton er fællesnævneren for de tre serier befæstningsanlæg, som fra forskellige epoker, med forskellig baggrund og i højst uensartet bevaringstilstand er at finde indenfor landets grænser. Det tidligere stridens æble, det store system af forter og voldanlæg omkring København er godt på vej til en status som særdeles bevaringsværdige mindesmærker, hvad venner af Vestvolden vil vide at støtte af ganske hjerte. Mindre påagtet har de omfattende tyske anlæg på tværs af Sønderjylland været. Sicherungsstellung Nord blev opført under første verdenskrig for at sikre mod angreb nordfra – engelsk naturligvis. Og endelig er der den ikke mindst af badegæster så velkendte danske del af Atlantvolden fra den sidste verdenskrigs tid.

Miljøstyrelsen har fået den gode idé at publicere en foreløbig rapport over det registreringsarbejde, der er i gang med Peter Thorning Christensen som koordinator og fotograferende hovedkraft. Solbeskinnede farveoptagelser og pæne akvareller forlener – næppe utilsigtet – illustrationerne med et præg af ferie og fritid, som står i glimrende samklang med mange af disse anlægs fremtidige anvendelse til rekreative formål. Lidt uheldig har man derimod været med satsen, idet nogle borteblevne bogstaver og andre mærkværdigheder tyder på, at man har stølet på skærmterminalen og undladt en korrektur af det færdige produkt.

I tilslutning til statusrapporten er udgivet den tyske redegørelse, der så at sige af hestens egen mund gengiver principperne for opførelsen af de forskellige elementer i Atlantvolden. Det går pludselig op for én, hvorfor man nikker genkendende til en bunker i Normandiet – den er simpelthen bygget efter samme standard som ved den jyske vestkyst.

Registreringer som den foreliggende har deres helt åbenlyse nytte, dels for den fysiske planlægning, dels for dem, der arbejder med pågældende periodes historie. Det bemærkes i forordet til statusrapporten, at en supplerende redegørelse kan ventes, såfremt registreringsarbejdet kan fortsætte. Det må man da håbe, bliver tilfældet.

Anders Monrad Møller